

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ: СТАН, НАПРЯМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ, ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ

© 2020 МАМОНОВ К. А., ВЕЛИЧКО В. А., ГРИЦЬКОВ Є. В.

УДК 334.021:658:69.009
JEL: E62; H20; H50

Мамонов К. А., Величко В. А., Грицьков Є. В. Особливості функціонування будівельних підприємств: стан, напрями трансформації, проблемні аспекти

У статті доведено, що актуальними питаннями є визначення особливостей функціонування будівельних підприємств, характеристика їх стану, проблемні аспекти розвитку. Мета дослідження – виявлення особливостей функціонування будівельних підприємств з урахуванням сучасних і неоднозначних умов господарювання. Завданнями дослідження є: визначення стану будівельних підприємств; формування напрямів зростання ефективності діяльності будівельних підприємств. Проаналізовано стан будівельних підприємств. Запропоновано визначення стейкхолдерів будівельних підприємств, які характеризуються як фізичні та (або) юридичні особи або групи осіб, що взаємодіють у будівельній сфері на основі стратегічних контурів і соціальних напрямів і визначаються функціональними, результативними, структурними, процесними, стратегічними, комплексними ознаками, взаємовідносини яких мають певний рівень ризику та загроз, що дозволяє сформувати підрядні відносини у капітальному будівництві, здійснити архітектурний контроль, відповідні розрахунки. І все це має бути забезпечено проектною документацією, матеріальними та трудовими ресурсами. Охарактеризовано соціальну корпоративну відповідальність будівельних підприємств. Визначено напрями й особливості функціонування досліджених будівельних підприємств. Встановлено, що на зазначених підприємствах спостерігається турбулентність щодо зміцнення виробничого потенціалу. Акцентовано увагу на зростанні значення власного капіталу для забезпечення діяльності будівельних підприємств. Водночас встановлено зниження рівня їх фінансової автономії. Для зростання ефективності діяльності будівельних підприємств необхідно: зміцнення виробничого потенціалу шляхом зростання необоротних активів, забезпечення зростання та оптимізація структури оборотних активів, збільшення рівня фінансової автономії, забезпечення ефективності взаємодії із різними групами стейкхолдерів, формування корпоративної соціальної відповідальності. На всіх будівельних підприємствах (окрім АТ «Трест Житлобуд-1») або зменшувалась більшість показників фінансового стану, або знижувалась результативність або загальна ліквідність, або фінансова автономія. Це вказує на зростання негативних явищ на будівельних підприємствах і необхідність застосування сучасного інструментарію, зокрема, у частині взаємодії зі стейкхолдерами і формування, і використання корпоративної соціальної відповідальності.

Ключові слова: будівельні підприємства, стан будівельних підприємств, виробничий потенціал, фінансова автономія, активи, джерела фінансування, стейкхолдери, корпоративна соціальна відповідальність.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-4-385-391>

Табл.: 1. **Бібл.:** 8.

Мамонов Костянтин Анатолійович – доктор економічних наук, професор, декан будівельного факультету, Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова (вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002, Україна)

E-mail: kostia.mamonov2017@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-0797-2609>

Величко Володимир Анатолійович – кандидат економічних наук, асистент, кафедра підприємництва та бізнес-адміністрування, Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова (вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002, Україна)

E-mail: hcsms.07@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0282-368X>

Грицьков Євген Володимирович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри підприємництва та бізнес-адміністрування, Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова (вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002, Україна)

E-mail: grickov777@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-4766-7155>

УДК 334.021:658:69. E62; H20; H50 009
JEL: Q22

Мамонов К. А., Величко В. А., Грицьков Є. В. Особенности функционирования строительных предприятий: состояние, направления трансформации, проблемные аспекты

В статье доказано, что актуальными вопросами являются определение особенностей функционирования строительных предприятий, характеристика их состояния, проблемные аспекты развития. Цель исследования – выявление особенностей функционирования строительных предприятий с учетом современных и неоднозначных условий хозяйствования. Задачами исследования являются: определение состояния строительных предприятий; формирование направлений роста эффективности деятельности строительных предприятий. Проанализировано состояние строительных предприятий. Предложено определение стейкхолдеров строительных предприятий, характеризующихся как физические и (или) юридические лица или группы лиц, которые взаимодействуют в строительной сфере на основе стратегических контуров и социальных направлений и определяются функциональными, результативными, структурными, процессными, стратегическими, комплексными признаками, взаимоотношения которых имеют определенный уровень риска и угроз, что позволяет сформировать подрядные отношения в капитальном строительстве, осуществить архитектурный контроль, соответствующие расчеты. И все это должно быть обеспечено проектной документацией, материальными и трудовыми ресурсами. Охарактеризована корпоративная социальная ответственность строительных компаний. Определены направления и особенности функционирования исследованных строительных предприятий. Установлено, что на представленных предприятиях наблюдается турбулентность по укреплению производственного потенциала. Акцентировано внимание на росте значения собственного капитала для обеспечения деятельности строительных предприятий. Наряду с этим установлено снижение уровня их финансовой автономии.

Для роста эффективности деятельности строительных предприятий необходимо: укрепление производственного потенциала путем роста оборотных активов, обеспечение роста и оптимизация структуры оборотных активов, увеличение уровня финансовой автономии, обеспечение эффективности взаимодействия с различными группами стейкхолдеров, формирование корпоративной социальной ответственности. На всех строительных предприятиях (кроме АО «Трест Жилстрой-1») или уменьшалось большинство показателей финансового состояния, или снижалась результативность или общая ликвидность, или финансовая автономия. Это указывает на рост негативных явлений на строительных предприятиях и на необходимость применения современного инструментария, в том числе, в части взаимодействия со стейкхолдерами и формирования, и использования корпоративной социальной ответственности.

Ключевые слова: строительные предприятия, состояние строительных предприятий, производственный потенциал, финансовая автономия, активы, источники финансирования, стейкхолдеры, корпоративная социальная ответственность.

Табл.: 1. Библи.: 8.

Мамонов Константин Анатольевич – доктор экономических наук, профессор, декан строительного факультета, Харьковский национальный университет городского хозяйства им. А. Н. Бекетова (ул. Маршала Бажанова, 17, Харьков, 61002, Украина)

E-mail: kostia.mamonov2017@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-0797-2609>

Величко Владимир Анатольевич – кандидат экономических наук, ассистент, кафедра предпринимательства и бизнес-администрирования, Харьковский национальный университет городского хозяйства им. А. Н. Бекетова (ул. Маршала Бажанова, 17, Харьков, 61002, Украина)

E-mail: hcsms.07@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0282-368X>

Грицков Евгений Владимирович – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры предпринимательства и бизнес-администрирования, Харьковский национальный университет городского хозяйства им. А. Н. Бекетова (ул. Маршала Бажанова, 17, Харьков, 61002, Украина)

E-mail: grickov777@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-4766-7155>

UDC 334.021:658:69.009

JEL: E62; H20; H50

Mamonov K. A., Velychko V. A., Grytskov E. V. The Operational Features of Construction Enterprises: Condition, Directions of Transformation, Problematic Aspects

The article proves that the topical issues are the definition of the operational features of construction enterprises, the characterization of their condition, and the problematic aspects of development. The research is aimed at identifying the operational features of construction enterprises taking into account modern and ambiguous conditions of economic management. The objectives of the research are: defining the condition of construction enterprises; formation of the directions for increase of efficiency of operation of construction enterprises. The condition of construction enterprises is analyzed. It is proposed to define stakeholders of construction enterprises through the characterization as individuals and/or groups of persons who interact in the construction sphere on the basis of strategic contours and social directions and are determined by functional, resulting, structural, process, strategic, complex attributes, the relationship of which have a certain level of risk and threats, which allows to form contractual relationships in terms of capital construction, to carry out architectural control and provide related calculations. And all this should be provided with project documentation, material and labor resources. The corporate social responsibility of construction enterprises is characterized. The directions and features of operation of the researched construction enterprises are defined. It is identified that there is turbulence as to strengthening production capacity at the presented enterprises. The emphasis is set on the growth of the value of equity to ensure the activities of construction enterprises. At the same time, the authors determine the level of the financial autonomy of these enterprises as reduced. To increase the operational efficiency of construction enterprises, the authors necessitate the following: strengthening of production capacity by increasing non-negotiable assets, ensuring growth and optimization of the structure of working assets, increasing the level of financial autonomy, ensuring the efficiency of interaction with different groups of stakeholders, formation of corporate social responsibility. In all of the researched construction enterprises (except the JSC «Trest Zhytlobud-1») there was either decrease in the majority of indicators of financial condition, or decreased performance, overall liquidity, financial autonomy, respectively. This indicates an increase in negative phenomena in construction enterprises and the need for applying a modern instrumentarium, including interaction with stakeholders and formation, together with use of corporate social responsibility.

Keywords: construction enterprises, condition of construction enterprises, production potential, financial autonomy, assets, sources of financing, stakeholders, corporate social responsibility.

Табл.: 1. Библи.: 8.

Mamonov Kostiantyn A. – D. Sc. (Economics), Professor, Dean of the Faculty of Civil Engineering, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv (17 Marshala Bazhanova Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: kostia.mamonov2017@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-0797-2609>

Velychko Volodymyr A. – PhD (Economics), Assistant, Department of Entrepreneurship and Business Administration, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv (17 Marshala Bazhanova Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: hcsms.07@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0282-368X>

Grytskov Evgen V. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Entrepreneurship and Business Administration, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv (17 Marshala Bazhanova Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: grickov777@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-4766-7155>

Індикатором розвитку держави виступає будівельна сфера, розвиток якої на сучасному етапі визначається неоднозначними тенденціями. За останній рік, у період нарощування кризових явищ, відбувається уповільнення обсягів виробництва та реалізації будівельної продукції, зниження результативності діяльності будівельних підприємств, зниження рівня виробничо-господарського потенціалу. У таких умовах особливого значення набувають визначення особливостей функціонування будівельних підприємств, характеристика їх стану, проблемні аспекти розвитку. Тому тема дослідження є актуальною, а її розробка має своєчасний характер.

Напрями й особливості функціонування будівельних підприємств досліджено у розробках Є. Грицькова [1], О. Конової [2], Я. Лісун [3], К. Мамонова [4; 5], Д. Пруненко [6], А. Аммарі [7], Д. Клієнда [8]. Водночас залишаються невирішеними питання щодо застосування визначених напрямів та особливостей функціонування будівельних підприємств для забезпечення їх розвитку.

Метою дослідження є виявлення особливостей функціонування будівельних підприємств з урахуванням сучасних неоднозначних умов господарювання. Завданнями дослідження є визначення стану будівельних підприємств та формування напрямів зростання ефективності діяльності будівельних підприємств.

У сучасних умовах спостерігаються неоднозначні тенденції щодо функціонування будівельної сфери, які характеризуються хвилеподібною динамікою щодо формування фінансового результату, капітальних інвестицій, впливом зовнішніх факторів, інфляційними процесами, регіональними диспропорціями. Проте за останні роки відбувається зростання індексу будівельної продукції та будівельних робіт, зміцнення виробничого потенціалу будівельних підприємств. У таких умовах для забезпечення розвитку будівельної сфери та будівельних підприємств особливого значення набуває зростання ефективності взаємодії між різними групами стейкхолдерів шляхом формування теоретико-методологічної платформи та застосування практичного інструментарію реалізації стейкхолдерної стратегії управління взаємовідносинами зацікавлених осіб будівельних підприємств. Крім того, особливого значення має формування та використання корпоративної соціальної відповідальності.

Слід зазначити, що для забезпечення взаємодії зі стейкхолдерами сформована та застосовується нормативно-правова база, яка регламентується міжнародними та вітчизняними документами. Зокрема, визначено досвід формування міжнародного нормативно-правового забезпечення: датського Цивільного кодексу (1907 р.), Швейцарського кодексу

зобов'язань (1911 р.), нормативно-правових документів з колективно-договірного регулювання трудових відносин – Норвегія (1915 р.), Німеччина (1918 р.), Фінляндія (1924 р.), Конвенції № 87 «Про свободу асоціації та захист права на організацію» (1948 р.), Конвенції № 98 «Про застосування принципів права на організацію та ведення колективних переговорів» (1949 р.), Рекомендації № 91 «Про колективні договори» (1951 р.), Рекомендації № 94 «Про консультації та співробітництво між підприємцями і працівниками на рівні підприємства» (1952 р.), Рекомендації № 113 «Про консультації та співробітництво між державною владою та організаціями роботодавців і працівників» (1960 р.), Конвенції № 154 «Про сприяння колективним переговорам» (1981 р.).

Відповідно до Національного стандарту України «Система управління соціальною відповідальністю», вимоги ДСТУ ISO/CD 26000:2009 визначено напрями взаємодії між стейкхолдерами:

- ✦ реалізація політики у сфері соціальної відповідальності; визначення підзвітності;
- ✦ забезпечення прозорості й етичної поведінки; повага до інтересів зацікавлених сторін;
- ✦ дотримання верховенства закону, міжнародних норм поведінки, прав людини;
- ✦ умови праці та соціальний захист;
- ✦ соціальний діалог; охорона праці та безпечність на робочому місці; розвиток людського потенціалу та підготовка на робочому місці;
- ✦ взаємодія із навколишнім середовищем;
- ✦ попередження забруднення; стале використання ресурсів; пом'якшення зміни клімату та адаптація до нього; захист і відновлення природного середовища;
- ✦ належна (добросовісна) ділова практика; протидія корупції;
- ✦ відповідальне залучення в політику; чесна конкуренція;
- ✦ пропагування соціальної відповідальності в рамках сфери впливу; повага права власності;
- ✦ взаємозв'язок зі споживачами;
- ✦ добросовісні (належні) практики маркетингу, укладення договорів та неупередженої подачі інформації;
- ✦ захист здоров'я та безпеки споживачів;
- ✦ обслуговування і підтримка споживачів та вирішення суперечок;
- ✦ доступ до послуг першої необхідності;
- ✦ соціальні інвестиції; гігієна та безпека праці;
- ✦ ідентифікація небезпек, оцінка ризиків і визначення заходів управління (керування);
- ✦ реалізація соціальної відповідальності в організації; позиціонування організації;
- ✦ взаємодія із зацікавленими сторонами;
- ✦ ідентифікація зацікавлених сторін;
- ✦ взаємодія із зацікавленими сторонами;

- ✦ взаємодія із постачальниками; вимоги до документації;
- ✦ забезпечення ресурсами; управління людськими ресурсами;
- ✦ забезпечення компетентності, підготовленості, обізнаності (комунікацій);
- ✦ характеристика ресурсів, ролі, обов'язків, відповідальності і повноваження;
- ✦ задоволеність зацікавлених сторін; здійснення внутрішнього аудиту;
- ✦ формування та реалізація моніторингу і вимірювання процесів;
- ✦ формування та реалізація моніторингу і вимірювання діяльності;
- ✦ забезпечення контролю невідповідної діяльності; аналіз даних;
- ✦ визначення зобов'язань керівництва;
- ✦ орієнтація на зацікавлені сторони; визначення рівня відповідальності, повноважень та інформування керівництва;
- ✦ визначення рівня відповідальності і повноважень зацікавлених осіб; внутрішнє інформування керівництва;
- ✦ критичний аналіз з боку керівництва.

У результаті систематизації теоретико-методичних підходів запропоновано визначення стейкхолдерів будівельних підприємств, які характеризуються як фізичні та (або) юридичні особи або групи осіб, що взаємодіють у будівельній сфері на основі стратегічних контурів і соціальних напрямів і визначаються функціональними, результативними, структурними, процесними, стратегічними, комплексними ознаками, взаємовідносини яких мають певний рівень ризику й загроз, що дозволяє сформулювати підрядні відносини у капітальному будівництві, здійснити архітектурний контроль, відповідні розрахунки, що забезпечено проектною документацією, матеріальними та трудовими ресурсами.

Корпоративна соціальна відповідальність будівельних підприємств характеризується як сукупність нормативно-правових, економічних, соціальних, екологічних чинників, які формують різні групи стейкхолдерів, взаємодія яких спрямована на вирішення соціальних питань шляхом спрямування частину доходу на підтримку та розвиток об'єктів соціальної інфраструктури, соціальної сфери, задоволення потреб зацікавлених осіб, вирішення екологічних проблем для формування позитивного іміджу будівельних підприємств.

Функціонування вітчизняних будівельних підприємств визначається напрямками й особливостями їх функціонування. У сучасних умовах господарювання необхідно визначити фінансово-економічні показники для прийняття обґрунтованих управлінських рішень і забезпечення соціальної корпоративної від-

повідальності й напрямів взаємодії із стейкхолдерами як важливих інструментів їх розвитку.

У результаті дослідження визначено, що на АТ «Трест Житлобуд-1» спостерігається значне зростання активів будівельного підприємства більш ніж у 8,5 разу. Таке зростання обумовлено збільшенням як оборотних активів – у 8,95 разу, так і необоротних активів – майже у 4,5 разу. Найбільшу питому вагу у структурі активів займають оборотні активи, які в основному формуються за рахунок незавершеного будівництва, що зображає специфіку будівельного виробництва.

За досліджений період на АТ «Трест Житлобуд-1» спостерігається зростання джерел фінансування за рахунок:

- ✦ власного капіталу;
- ✦ довгострокових зобов'язань і забезпечень;
- ✦ поточних зобов'язань і забезпечень.

У структурі джерел фінансування будівельного підприємства найбільшу питому вагу складають поточні зобов'язання і забезпечення, яка протягом дослідженого періоду скорочується. Аналогічну тенденцію демонструвала питома вага довгострокових зобов'язань і забезпечень. Проте питома вага власного капіталу за визначений період зростала.

У результаті дослідження встановлено, що на ПАТ КДБК спостерігається зниження виробничо-господарського потенціалу за рахунок скорочення обсягів основних засобів, які формують у цілому необоротні активи.

Окрім наведених активів, скорочення обсягів відбувалось у:

- ✦ виробничих запасів;
- ✦ товарах;
- ✦ дебіторській заборгованості за виданими авансами.

Це призвело до скорочення активів на ПАТ КДБК. Гальмувало представлений процес зростання: незавершеного виробництва; дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги; іншої поточної дебіторської заборгованості; грошових коштів та їх еквівалентів.

У структурі активів найбільшу питому вагу складають оборотні активи, які формуються переважно за рахунок незавершеного виробництва, що зображає специфіку будівельного виробництва. Проте така структура не є ефективною, оскільки не забезпечує зміцнення виробничо-господарського потенціалу, зростання ліквідності та платоспроможності будівельного підприємства.

На основі дослідження визначено, що на ПАТ КДБК за 2012–2018 рр. спостерігалось зростання джерел фінансування для забезпечення його функціонування за рахунок довгострокових і поточних зобов'язань і забезпечень. Обсяг власного

капіталу скорочувався. Така ситуація свідчить про зниження можливостей будівельного підприємства здійснити фінансування за рахунок власних коштів, крім того, зростання зобов'язань і забезпечень призводить до порівняно із власним капіталом призводить до зниження фінансової автономії суб'єктів господарювання. У структурі джерел фінансування ПАТ КДБК найбільшу питому вагу складають поточні зобов'язання і забезпечення, яка за досліджений період зростала.

Динаміка формування та використання активів ТОВ «Житлобуд-2» за досліджений період свідчить про зростання активів і зміцнення виробничо-господарського потенціалу. Це відбувалось за рахунок збільшення як необоротних активів у 2,081 разу, так і оборотних активів у 2,092 разу. У структурі активів найбільшу питому вагу складають оборотні активи, частка яких незначно збільшилась. Водночас питома вага необоротних активів незначно зменшилась.

Динаміка та структура джерел фінансування ТДВ «Житлобуд-2» за досліджений період спостерігається їх зростання більш ніж у 2 рази. Така динаміка обумовлена збільшенням обсягів: власного капіталу; довгострокових зобов'язань і забезпечень; поточних зобов'язань і забезпечень.

У структурі джерел фінансування на дослідженному підприємстві найбільшу питому вагу складають довгострокові зобов'язання і забезпечення, яка за представлений період скоротилась. Слід вказати на зростання питомої ваги власного капіталу у структурі джерел фінансування ТДВ «Житлобуд-2».

На ПрАТ «ХК «Київміськбуд» за досліджений період спостерігається зростання активів більш ніж у 2,2 разу за рахунок збільшення як оборотних (у 2,3 разу), так і необоротних (1,4 разу) активів. Це свідчить про зростання можливостей будівельного підприємства вирішувати виробничо-господарські завдання на основі існуючого потенціалу та коштів, що спрямовуються на його забезпечення. У структурі активів будівельного підприємства найбільшу пито-

му вагу складають оборотні активи, більшість з яких зосереджена у виробничих запасах.

На основі аналізу визначено, що на ПрАТ «ХК «Київміськбуд» протягом дослідженого періоду відбувається зростання джерел фінансування майже у 2,2 разу за рахунок збільшення їх всіх структурних елементів. Найбільшу питому вагу складають довгострокові зобов'язання і забезпечення.

На ТОВ «ЕКО-ДІМ» за досліджений період спостерігається зростання активів за рахунок збільшення необоротних активів, гальмувало цей процес зниження обсягів оборотних активів. У їх структурі будівельного підприємства найбільшу питому вагу складають необоротні активи.

Динаміка та структура джерел фінансування ТОВ «ЕКО-ДІМ» за 2012–2018 рр. свідчить про їх зростання за рахунок збільшення всіх їх структурних елементів. У структурі джерел фінансування найбільшу питому вагу складають довгострокові зобов'язання і забезпечення, які формуються шляхом здійснення цільового фінансування будівництва.

На ТОВ «БК «ІНТЕРГАЛ-БУД» за досліджений період спостерігається зростання активів більш ніж у 2 рази шляхом збільшення як необоротних, так і оборотних активів. Це свідчить про зміцнення виробничого потенціалу та зростання поточних коштів для забезпечення діяльності будівельного підприємства. У структурі активів необоротні й оборотні активи майже навіпіл їх формують, проте питома вага необоротних активів скорочується, а оборотних активів зростає.

На ТОВ «БК «ІНТЕРГАЛ-БУД» за 2012–2018 рр. відбувається зростання джерел фінансування більш ніж у 2 рази за рахунок збільшення всіх його структурних елементів. У структурі джерел фінансування найбільшу питому вагу складають поточні зобов'язання і забезпечення, що знижує фінансову незалежність будівельного підприємства.

Функціонування будівельних підприємств залежить від їх фінансового стану. Зміну показників фінансового стану за 2012–2018 рр. наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Зміна показників фінансового стану за 2012–2018 рр., відн. од.

Назва показника	Значення зміни показників фінансового стану
1	2
АТ «Трест Житлобуд-1»	
Коефіцієнт рентабельності реалізації продукції (робіт, послуг)	5,854
Коефіцієнт рентабельності витрат	6,316
Коефіцієнт фінансової автономії	10,304
Коефіцієнт оборотності активів	1,111
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,351

1	2
ТДВ «Житлобуд-2»	
Коефіцієнт рентабельності реалізації продукції (робіт, послуг)	0,126
Коефіцієнт рентабельності витрат	0,127
Коефіцієнт фінансової автономії	6,458
Коефіцієнт оборотності активів	2,708
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,1406
ПАТ КДБК	
Коефіцієнт рентабельності реалізації продукції (робіт, послуг)	0,074
Коефіцієнт рентабельності витрат	0,076
Коефіцієнт фінансової автономії	0,062
Коефіцієнт оборотності активів	5,727
Коефіцієнт загальної ліквідності	0,911
ПрАТ «ХК «Київміськбуд»	
Коефіцієнт рентабельності реалізації продукції (робіт, послуг)	0,16
Коефіцієнт рентабельності витрат	0,149
Коефіцієнт фінансової автономії	1,107
Коефіцієнт оборотності активів	0,53
Коефіцієнт загальної ліквідності	0,392
ТОВ «ЕКО-ДИМ»	
Коефіцієнт рентабельності реалізації продукції (робіт, послуг)	174,119
Коефіцієнт рентабельності витрат	144,268
Коефіцієнт фінансової автономії	0,715
Коефіцієнт оборотності активів	0,345
Коефіцієнт загальної ліквідності	0,355
ТОВ «БК «ІНТЕРГАЛ-БУД»	
Коефіцієнт рентабельності реалізації продукції (робіт, послуг)	1,024
Коефіцієнт рентабельності витрат	1,034
Коефіцієнт фінансової автономії	0,583
Коефіцієнт оборотності активів	0,59
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,805

ВИСНОВКИ

На основі дослідження удосконалено понятійний апарат економічної науки, зокрема, введено у функціональне поле ефективного управління підприємствами поняття «стейкхолдери будівельних підприємств», що визначається сукупністю функціональних, результуючих, структурних, процесних, стратегічних, комплексних ознак, взаємовідносин яких мають певний рівень ризику та загроз, формують стратегічні напрями та забезпечують ефективність діяльності будівельних, що дозволяє сформулювати підрядні відносини у капітальному будівництві, здійснити архітектурний контроль, відповідні розрахунки, які забезпечені проектною документацією, матеріальними та трудовими ресурсами. Визначено соціальну корпоративну відповідальність будівельних підприємств як важливий чинник забезпечення

їх розвитку через формування позитивного іміджу у різних груп стейкхолдерів.

У результаті оцінки визначено напрями й особливості функціонування досліджених будівельних підприємств. Встановлено, що на представлених підприємствах спостерігається турбулентність щодо зміцнення виробничого потенціалу. Слід вказати на зростання значення власного капіталу для забезпечення діяльності будівельних підприємств. Водночас встановлено зниження рівня їх фінансової автономії.

Напрямами зростання ефективності діяльності будівельних підприємств є: зміцнення виробничого потенціалу шляхом зростання необоротних активів, забезпечення зростання та оптимізація структури оборотних активів, збільшення рівня фінансової автономії, забезпечення ефек-

тивності взаємодії із різними групами стейкхолдерів, формування корпоративної соціальної відповідальності.

Результати фінансового стану будівельних підприємств свідчать про його зміцнення лише на АТ «Трест Житлобуд-1». На інших будівельних підприємствах або зменшувались більшість показників фінансового стану, або знизилась результативність, або загальна ліквідність, або фінансова автономія. Це вказує на зростання негативних явищ на будівельних підприємствах та на необхідність застосування сучасного інструментарію, зокрема, у частині взаємодії із стейкхолдерами, формування і використання корпоративної соціальної відповідальності. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Грицьков Є. В. Організаційно-економічне забезпечення управління інтелектуальним капіталом на будівельних підприємствах : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Харків, 2016. 248 с.
2. Кононова О. Є. Процес вибору стратегії будівельних підприємств. *Економіка. Управління. Інновації*. 2013. Вип. 2 (10). URL: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web>
3. Лісун Я. В., Дячук М. В. Стратегічний аналіз підприємств будівельної галузі. *Інноваційна економіка*. 2103. № 5 (43). С. 80–83. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/2803/1/20161031_520.pdf
4. Мамонов К. А. Стейкхолдерна стратегія вартісно-орієнтованого управління капіталом бренду будівельних корпоративних підприємств : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Харків, 2013. 557 с.
5. Мамонов К. А. Інтелектуальний капітал будівельних корпоративних підприємств: визначення та напрями трансформацій // Системи прийняття рішень в економіці, техніці та організаційних сферах: від теорії до практики : кол. монографія : у 2 т. Т. 1 / К. А. Мамонов, Є. В. Грицьков. Павлоград : Арт синтез-Т, 2014. 436 с.
6. Пруненко Д. О. Теоретико-методологічні аспекти формування та реалізації стратегії управління інтелектуальним капіталом будівельних підприємств : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Харків, 2019. 604 с.
7. Аммарі А. О. Класифікація стейкхолдерів на основі взаємних очікувань. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 8. С. 150–155.

8. Клилэнд Д. Управление заинтересованными лицами проекта / под ред. Дж. К. Пинто. М. : Питер, 2004. Ч. 1. Гл. 4. С. 73–91.

REFERENCES

- Ammari, A. O. "Klasyfikatsiia steikkholderiv na osnovi vzaiemnykh ochikuvan" [Classification of Stakeholders Based on Mutual Expectations]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 8 (2012): 150-155.
- Hrytskov, Ye. V. "Orhanizatsiino-ekonomichne zabezpechennia upravlinnia intelektualnym kapitalom na budivelnnykh pidpriemstvakh" [Organizational and Economic Support of Intellectual Capital Management in Construction Companies]: *dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.04*, 2016.
- Klilend, D. *Upravleniye zainteresovannymi litsami proekta* [Stakeholder Management of the Project]. Moscow: Piter, 2004.
- Kononova, O. Ye. "Protses vyboru stratehii budivelnnykh pidpriemstv" [The Process of Choosing the Strategy of Construction Companies]. *Ekonomika. Upravlinnia. Innovatsii*. 2013. <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web>
- Lisun, Ya. V., and Diachuk, M. V. "Stratehichniy analiz pidpriemstv budivelnoi haluzi" [Strategic Analysis of Construction Companies]. *Innovatsiina ekonomika*. 2103. https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/2803/1/20161031_520.pdf
- Mamonov, K. A. "Intelektualnyi kapital budivelnnykh korporatyvnykh pidpriemstv: vyznachennia ta napriamy transformatsii" [Intellectual Capital of Construction Corporate Enterprises: Definitions and Directions of Transformations]. In *Systemy pryiniattia rishen v ekonomitsi, tekhnitsi ta orhanizatsiinykh sferakh: vid teorii do praktyky*. Pavlohrad: Art syntez-T, 2014.
- Mamonov, K. A. "Steikkholderna stratehiia vartisno-orientovanoho upravlinnia kapitalom brendu budivelnnykh korporatyvnykh pidpriemstv" [Stakeholder Strategy of Cost-oriented Brand Capital Management of Construction Corporate Enterprises]: *dys. ... d-ra ekon. nauk : 08.00.04*, 2013.
- Prunencko, D. O. "Teoretyko-metodolohichni aspekty formuvannia ta realizatsii stratehii upravlinnia intelektualnym kapitalom budivelnnykh pidpriemstv" [Theoretical and Methodological Aspects of Formation and Implementation of Intellectual Capital Management Strategy of Construction Enterprises]: *dys. ... d-ra ekon. nauk : 08.00.04*, 2019.